

CLAUDE LÉVI-STRAUSS – «PĂRINTELE» STRUCTURALISMULUI

CLAUDE LÉVI-STRAUSS – THE FATHER OF STRUCTURALISM

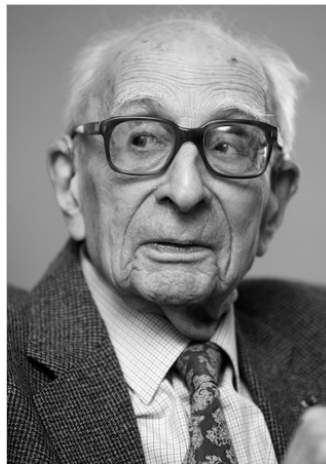
Asist. drd. Aurel BĂRBÎNȚĂ

Drd. Carmen MUREȘAN

Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca

1 INTRODUCERE

Opera lui Claude Lévi-Strauss marchează pătrunderea antropologiei în sfera științelor sociale franceze în anii 1960 precum și nașterea unui curent numit structuralism. Având ca nucleu elucidarea funcționării spiritului uman, interpretarea teoretică necesită o cercetare a relațiilor dintre natură și cultură, în special în sistemele de apartenență și naștere a miturilor.

Claude Lévi-Strauss
(1908-2009)

Viziunea sa pesimistă asupra evoluției actuale a umanității face din Claude Levi-Strauss un antropolog filozof. În altă ordine de idei, Levi-Strauss manifestă un real interes pentru concepțiile estetice ale societăților pe care le studiază dar și pentru cele ale societății franceze. Lévi-Strauss face următoarea afirmație: «Cultura poate fi considerată ca un ansamblu de sisteme simbolice de prim rang cum ar fi limbajul, regulile matrimoniale, raporturile economice, arta, știința, religia. Toate aceste sisteme exprimă anumite aspecte ale realității fizice și ale realității sociale, și mai mult decât atât, relațiile

1 INTRODUCTION

The work of Claude Lévi-Strauss marks the penetration of anthropology in the sphere of French social sciences in the 1960s, as well as the birth of a linguistic line of inquiry called structuralism. Having as a central preoccupation the elucidation of the functioning of the human spirit, the theoretical interpretation requires a research of the relationship between nature and culture, particularly in systems that belong to mythological landscapes or that give birth to myths.

His pessimistic view on the evolution of the current understanding of humanity makes Claude Levi-Strauss a philosopher-anthropologist. On the other side, Levi-Strauss shows a real interest in the aesthetic conceptions of the societies which he studies, and a genuine awareness as far as the conceptions of the French society are concerned. Lévi-Strauss makes the following statement: «Culture can be considered as an assembly of essential symbolic systems such as language, matrimonial rules, economic relations, art, science, religion. All these systems express certain aspects of

dintre aceste două tipuri de realități precum și relațiile care există în interiorul sistemelor simbolice.» (Claude Lévi-Strauss, «Introduction à l'œuvre de Marcel Mauss», în *Marcel Mauss, sociologie et anthropologie*, PUF, coll. «Quadrige», 1983, p. XIX.) Aici este fundamentul antropologiei structurale care are drept scop să rephereze și să repertorieze elementele care sunt identice în toate culturile.

2 REPERE BIOGRAFICE

Claude Lévi-Strauss se naște la Bruxelles, în Belgia, din părinți francezi, de etnie evrei alsacieni, la data de 28 noiembrie 1908, unde tatăl său lucra ca pictor. Devine licențiat în drept și filozofie la Paris în anul 1931. În perioada studenției, Claude Lévi-Strauss se implică și în politică, fiind secretar general al studenților socialiști (S.F.I.O). Cariera sa în etnologie debutează în anul 1934, când pleacă ca profesor invitat să predea sociologia la São Paulo, în Brazilia, unde va rămâne până în 1939. Trăind în acești ani în America Latină a efectuat mai multe cercetări etnografice în Matto Grosso și în Amazonia, unde are ocazia să studieze prin metoda anchetelor de teren populațiile indiene nambikwaras, caduvéos și bororos. Este mobilizat în 1939, reușește însă să părăsească Franța în 1940 cu destinația Statele Unite. Aici predă la New York în mai multe universități, iar ulterior devine consilier cultural pe lângă ambasada Franței în SUA.

Aceasta este perioada de maximă efervescență a operei sale când îi apare celebra carte *Tropice Triste* (1955); *Rasa și Istoria* apăruse în 1952, precum și volumul de articole care îi va defini proiectul de cercetare științifică, *Antropologia structurală* (1958). În 1948, etnologul își susține teza de doctorat intitulată *Structuri elementare ale rudeniei*, publicată în 1949. În această lucrare Lévi-Strauss abordează teoria structuralistă aplicând antropologiei analiza structurală pe care o utilizase inițial în lingvistică; în loc să studieze membrii apropiați ai familiei (părinți și copii) ca și elemente autonome, Lévi-Strauss include în studiu așa numiții membri secundari ai unei familii (veri, nepoți, unchi, mătuși, etc.) centrându-și analiza mai degrabă pe relațiile dintre unități decât pe unități luate ca atare.

physical reality and social reality and much more, relations between these two types of realities as well as the relationships that exist inside of the symbolic systems.» (Claude Lévi-Strauss, «Introduction à l'œuvre de Marcel Mauss», în *Marcel Mauss, sociologie et anthropologie*, PUF, coll. «Quadrige», 1983, p. XIX.) Here is the foundation of structural anthropology which aims at understanding and at indexing elements which are identical in all cultures.

2 BIOGRAPHICAL HIGHLIGHTS

Claude Lévi-Strauss was born on 28th of November 1908 in Brussels, Belgium, from French parents of Jewish Alsacien ethnicity, where his father was working as a painter. He became licensed in law and philosophy in Paris in 1931. During his student days, Claude Lévi-Strauss got involved in politics as a General Secretary of the Socialist Students (S.F.I.O). His career in ethnology started in 1934, when he travelled as a visiting professor to teach sociology at São Paulo, Brazil where he would remain until 1939. Living all these years in Latin America he carried out more ethnographic research in Matto Grosso and the Amazon, where Claude had the opportunity to study through field surveys methods the Indian populations called nambikwaras, caduvéos and bororos. He was mobilised in 1939, but he managed to leave France in 1940 for United States. Here he taught in New York in several universities and subsequently became a cultural counsellor to the French Embassy in the USA.

This is the time of the maximum effervescence of his work, when his famous book *The Sad Tropics* appeared (1955); *Race and history* issued in 1952, as well as the volume of articles which would define the scientific research project, *Structural Anthropology* (1958). In 1948, the ethnologist sustained his PhD thesis entitled *Elementary structures of kinship*, published in 1949. In this paper Lévi-Strauss approached the structuralism theory by applying anthropological structural analysis, initially used in Linguistics; instead of studying the close family members (parents and children) as autonomous elements, Lévi-Strauss included in that study the “so-called” secondary family members (cousins, nephews, uncles, aunts, etc.) centring his analysis on the relationship between the unities rather than the unities taken as such.

Cea de-a treia etapă, a celebrității sale, este cea a celebrității sale internaționale. În 1959, este ales șef al catedrei de antropologie socială la Collège de France unde fondează, în anul următor laboratorul de antropologie socială și revista *Omul*. În anul 1973 este ales membru în Academia Franceză. Claude Levi-Strauss este membru al Academiei Naționale de Științe din Statele Unite ale Americii, al American Academy and Institute of Arts and Letters, al Academiei britanice, al Academiei Regale din Țările de Jos (Benelux), al Academiei norvegiene de litere și științe. Este doctor *honoris causa* al universităților din Bruxelles, Oxford, Chicago, Stirling, Upsal, Montréal, São Paulo, a Universității nationale autonome din Mexic, a Universității Laval din Québec, a Universității naționale din Zair, a Universității Visva Bharati (India), și a universităților Yale, Harvard, Johns Hopkins și Columbia.

A fost decorat în 1966 cu medalia de aur și premiul *Viking Fund*, decernat prin vot internațional al profesiei de etnolog; în 1967 a primit medalia de aur a C.N.R.S.; în 1973, premiul Erasmus; în 1986, premiul fundației Nonino; în 1996, premiul Aby M Warburg; în 2002, premiul Meister Eckhart; în 2005, premiul internațional Catalunya.

3 «SPIRITUL INCONȘTIENT» FUNDAMENT AL UMANULUI ȘI SOCIALULUI

Un gânditor de talia lui Lévi-Strauss este conștient de polisemia textului său. În pofida ambiguității sale, lectura atentă a Antropologiei structurale poate degaja nucleul atitudinal originar, generator și susținător al întregii lucrări, poate genera matricea teoretico-metodologică care îi conferă unitatea în diversitate, poate surprinde strategia adoptată de savantul francez, și anume aceea de a elabora o noua constelație paradigmatică în măsură să revoluționeze antropologia. Odată convertit la știință, Lévi-Strauss se angajează pe drumul reconstrucției radicale a antropologiei, ridicând-o la rangul de știință, pe drumul constituirii unei constelații paradigmatică menită să permită științelor socio-umane ridicarea lor la rangul de științe egale în statut și drepturi cu științele exacte ale naturii. Pentru Lévi-Strauss limbajul

The third phase of its celebrity: the international celebrity. In 1959, he was elected head of the Department of social anthropology at the Collège de France where he founded, in the following year, the Laboratory of social anthropology and *The Man* magazine. In 1973, he was elected member of the French Academy. Claude Levi-Strauss was also a member of the National Academy of Sciences from the United States of America, the American Academy and Institute of Arts and Letters, the British Academy, the Royal Academy of the Netherlands and Norwegian Academy of letters and science. He was doctor *honoris causa* of Brussels, Oxford, Chicago, Stirling, Upsal, Montréal, São Paulo Universities; National Autonomous University of Mexico, Laval University of Québec, National University of Zaire, Visva Bharati University (India), and Yale, Harvard, Johns Hopkins and Columbia Universities.

In 1966, he was awarded with the gold medal and the Viking Fund prize, awarded by international vote for the profession of ethnologist; in 1967, he received the gold medal of the C.N.R.S.; the Erasmus Prize in 1973; in 1986, the Prize Foundation Nonino; in 1996, the Prize Aby M Warburg; in 2002, the Prize Meister Eckhart and in 2005, the international award of Catalunya.

3 «THE UNCOUNCIOUS SPIRIT» FOUNDATION OF HUMAN AND SOCIAL

A thinker of Lévi-Strauss's calibre is aware of the polysemy of his text. Despite its ambiguity, the careful reading of Structural Anthropology can liberate native attitudinal nuclei, that act as originating generators and supporters of the entire work, can generate a theoretical-methodological matrix that gives it unity in diversity, can capture the strategy adopted by the French scientist, namely to develop a new paradigmatic constellation able to revolutionize anthropology. Once converted to science, Lévi-Strauss is committed on the road of the radical reconstruction of anthropology, raising it to the rank of science, on the way to launch a paradigmatic constellation. For Lévi-Strauss the language constitutes a symbolic system which establishes the communication between people,

constituie un sistem simbolic care stabilește comunicarea între oameni, sistem care definește diferite aspecte ale culturii: reguli matrimoniale, relații economice, artă, știință, religie, etc. Aceste aspecte ale culturii sunt condiționate de limbaj, sau, cu alte cuvinte, limbajul este condiția culturii.

Lévi-Strauss va încerca să interpreteze cultura după modelul limbii. Cultura este, asemenea limbii, un fenomen mental. În concepția lui Claude Lévi-Strauss structuralismul trebuie să ne permită să gândim socialul ca un sistem, un ansamblu complex de relații care ne sunt impuse dar pe care nu le stăpânim. Ca, de exemplu, un sistem de opoziții binare cum ar fi: natură/vs/cultură, crud/vs/copt, comestibil/vs/necomestibil, etc., poate face diferența. Pentru a organiza aceste unități ale sistemelor binare opoziționale, în manieră diferențiată, până în momentul în care le găsim ordinea; în acest caz, diferențele ne vor servi la a face distincția.

Filozoful însuși afirmă că «diferențele sunt cele care se aseamănă sau care se opun» (Antropologia structurală, 1978), iar diferențierea constituie un element de diferențiere. Prin comparație descoperim forme. Lingvistica la Lévi-Strauss trebuie privită doar ca un aspect metodologic, și anume ca principiu de identificare a diferențelor, iar elementele care trebuiesc cercetate sunt definite tocmai prin diferențele dintre ele, iar aceste raporturi diferențiale fac ca un sistem să se organizeze și să funcționeze.

Această idee îl va ghida toată viața pe Lévi-Strauss în demersurile sale științifice. Pornind de la «spiritul inconștient» (Antropologia structurală, 1978, pp.243-245) ca fundament universal al umanului și socialului, Lévi-Strauss construiește treptat formula sa paradigmatică ce apelează la conceptele de *natură*, *cultură*, *regulă* (normă) rațional simbolic semnificativ structură, infrastructură, suprastructură, schimb, comunicare, dar, alianță, opoziții binare etc., antrenând în această construcție noi resurse științifice precum cibernetica, logica simbolică, teoria comunicației, teoria informației (op.cit., cap.XV). Antropologia vizează o cunoaștere globală a omului cuprinzând subiectul în toată întinderea lui istorică și geografică, aspirând la o cunoaștere aplicabilă ansamblului dezvoltării umane” (op.cit., pp. 429-430).

Modelul propus de Lévi-Strauss, model elaborat timp de câteva decenii, după o muncă de confruntare a lui cu realitatea societăților primitive este concretizat în celebra sa lucrare *Structurile*

system that defines the various aspects of culture: dating rules, economic relations, art, science, religion, etc. These aspects of the culture are conditioned by language or, in other words, the language is the culture conditioner.

Lévi-Strauss will attempt to interpret the culture according to a linguistic model. The culture is, like language, a mental phenomenon. In Claude's Lévi-Strauss conception, the structuralism must allow us to consider the social spectrum as a system, a complex ensemble of relations which are imposed on us and which we can't control (or whose true weight of devotion we cannot grasp). For example, a system of binary oppositions such as: nature/vs./culture, raw/vs./ripe, edible/vs./rotten, etc., can make the difference. To organize these units of binary oppositional systems in a differentiated manner, until we can find the order; in this case, the differences will help us make the distinction.

The philosopher himself asserts that «the differences are those that resemble or oppose» (Structural Anthropology, 1978) and the differentiation constitutes an element of definition. By comparison we find shapes. Lévi-Strauss's linguistics must be regarded merely as a methodological aspect, as a principle of identifying the differences and elements that need to be researched are defined precisely by the differences between them and these differential ratios make a system organisable and operable.

This idea will guide Lévi-Strauss's life in its scientific approaches. Starting from the «spirit of the unconscious» (Structural Anthropology, 1978, pp. 243-245) as the universal foundation of the human and the social, Lévi-Strauss builds gradually his paradigmatic formula which uses concepts as *nature*, *culture*, *rule* (norm) rational symbolic significant structure, infrastructure, superstructure, exchange, communication, but alliance, binary oppositions, etc., engaging in this construction new scientific resources such as cybernetics, symbolic logic, information theory, communication theory (op.cit., cap. XV). Anthropology aims at a global knowledge of the human continuum including the subject throughout his historical and geographical expansion, aspiring to knowledge applicable to human development (op.cit. pp. 429-430).

The model proposed by Lévi-Strauss, which was developed over several decades, after a work of confrontation with the reality of primitive societies,

elementare ale rudeniei (1949) și în cele patru volume ale *Mitologicelor* (1962 și 1971).

Trebuie să menționăm aici contribuția lui Lévi-Strauss la consolidarea edificiului metodologic al științelor socio-umane, precum și contribuția sa la modernizarea abordării structurale prin intermediul «matematicilor moderne care au conferit punctului de vedere calitativ o importanță crescândă... În diverse domenii, logica matematică, teoria mulțimilor, teoria grupurilor și topologia, s-a observat că problemele care nu comportau o soluție metrică puteau fi totuși supuse unei tratări riguroase» (Fagès, 1975, p.55)

Fie că este vorba de mituri, de structurile rudeniei sau de gândirea sălbatică, orice sistem își găsește fundamentul comun în caracteristicile simbolice ale activității spiritului uman, analizei structurale revenindu-i rolul de a releva natura acestei activități. Pentru Lévi-Strauss structura primează, și anume ansamblul relațiilor și principiilor care stau la baza sistemelor simbolice sunt date fundamentale și imediate ale realității sociale și aparțin inconștientului structural. Pentru Lévi-Strauss „activitatea inconștientă a spiritului constă în impunerea de forme unui conținut, iar dacă aceste forme sunt fundamentale aceleași pentru toate spiritele, vechi și moderne, primitive și civilizate, trebuie, și este de-ajuns să atingem structura inconștienta subiacentă fiecărei instituții sau fiecărei cutume, pentru a obține un principiu de interpretare valid pentru alte instituții și alte cutume” (Anthropologie structurale, 1958)

Substratul universal, subiacent tuturor instituțiilor, poate fi comparat cu o formă în care se mulează toate manifestările socio-culturale. Analiza structurală vizează identificarea acestei forme de la care putem porni în identificarea tuturor conținuturilor posibile. Demersul structuralist se construiește plecând de la un anumit număr de date, modele ipotetico-deductive, capabile să pună în lumină toate faptele care există în diferite sisteme concrete. Modelul structural a lui Lévi-Strauss glisează progresiv interpretarea antropologică de la realitatea socială la gândirea simbolică, de la concret la abstract. Constrangerile vieții sociale sunt înlocuite cu cele ale structurii spiritului uman. Lévi-Strauss reduce oarecum viața socială la condițiile gândirii simbolice al cărei fundament este constituit de „structura inconștientă a spiritului uman” (Antropologia structurală, 1978)

is expressed in his famous work *The Elementary Structures of Relative* (1949) and in the four volumes of the *Mythologies* (1962 and 1971).

We should also take into consideration the contribution of Lévi-Strauss in strengthening the building and the development of the methodology of the social-sciences, as well as his contribution in upgrading the structural approach using «modern mathematics that gave the point of view of increasing importance... In various fields, mathematical logic, the theory of multitudes, group theory and topology, it has been noted that the problems which are not treating a metric solution could be subject to a rigorous treatment» (Fagès, 1975, p.55).

Whether the subject is myth, relative structures or wild thinking, any system seems to find the common characteristics of the symbolic foundation of the human spirit, while the structural analysis serves to reveal the nature of this activity. For Lévi-Strauss the law of the structure prevails when it is taken as a whole, namely the relationships and principles underlying symbolic systems are fundamental and immediate data of social reality and belong to the structural unconscious. For Lévi-Strauss “unconscious spirit activity consists in the imposition of forms content and if these shapes are fundamentally the same for all spirits, ancient and modern, civilized and primitives, It should be, and it is enough to achieve underlying adjacent structure of each individual institutions or customs, to get a valid principle of interpretation for other institutions and other customs” (Anthropologies structural, 1958).

The universal substrate subjacent for all institutions can be compared with a form in which we can adjust all socio-cultural events. Structural analysis aims at identifying this form, from which we can start to identify all possible levels. Structural approach starts from a certain amount of data, hypothetical-deductive models, able to shed light on all the facts which exist in different real systems. The structural model of Lévi-Strauss’s progressiveness drags the interpretation of the anthropological from the social reality towards the symbolic thinking, from the concrete towards the abstract. The constraints of social life are replaced with those of the human spirit. Lévi-Strauss reduces somewhat the social life to symbolic thinking whose foundation is constituted by “the structure of the unconscious of the human spirit” Structural Anthropology, 1978)

4 CONCLUZII

Opera lui Lévi-Straus refuză orice explicație fondată pe funcționalism sau pe finalitatea culturilor și sistemelor sociale. Totuși, antropologul pare să ezite între idealismul extrem și materialismul biologic. Lumea nu ar fi decât un pretext pentru gândire; spiritul nu este reflex ci o constrângere. Claude Lévi-Strauss este fără îndoială, antropologul a cărui operă va fi exercitat cea mai mare influență în secolul XX. Numele său este indisolubil legat de sintagma antropologie structurală. Opera științifică considerabilă a lui Lévi-Strauss are o importanță deosebită și pentru reflecția sa morală: denunțând sărăcia diversității culturilor și a speciilor naturale, filozoful a văzut mereu în antropologie un instrument de critică a prejudecăților, în special al celor rasiale și, în același timp, un mijloc de propulsare a umanismului, a unui umanism «generalizat», dar nu așa ca în epoca Renașterii, când acesta era limitat doar la societățile occidentale, ci ținând seama de experiența și știința societăților umane trecute și prezente. Putem concluziona sintetizând caracteristicile modelului lévi-straussian de analiză. Acest model prezintă patru caracteristici remarcabile: acesta abandonează nivelul fenomenelor conștiente pentru a privilegia studiul infrastructurii inconștiente a acestora; are ca obiect de analiză nu termenii ci relația dintre termeni, relațiile care unesc acești termeni; dovedește că aceste relații formează un sistem; modelul vizează descoperirea unor legi generale.

BIBLIOGRAFIE/REFERENCES

- Fagès, Jean- Baptiste, (1955) *Comprendre Lévi-Strauss*, Toulouse, Privat
- Juignet, Patrick, (2015) *La méthode structurale de Lévi-Strauss. Philosophie, science et société*, lucrare disponibilă la adresa <http://www.philosciences.com> (accesat la data de 22 februarie 2016)
- Lévi-Strauss, Claude, (1983) «Introduction à l'œuvre de Marcel Mauss», in Marcel Mauss, *sociologie et anthropologie*, PUF, coll. «Quadrige», p. XIX.
- Lévi-Strauss, Claude, (1978) *Antropologia structurală*, Ed. Politică, București
- Lévi-Strauss, Claude, (1958) *Anthropologie structurale*, Paris, Editions Plon

4 CONCLUSIONS

The work of Lévi-Strauss refuses any explanation based on functionalism or on purpose and social systems. However, the anthropologist eventually hesitates between extreme idealism and biologic materialism. The world would only be an excuse for thinking; the spirit is not a reflex but a compulsion. Claude Lévi-Strauss is without a doubt the most powerful anthropologist from the 20th century. His name is inextricably linked to the phrase “structural anthropology”. His substantial scientific work has a particular significance for his moral reflection: denouncing the poverty of cultural diversity and natural species the philosopher has always seen in anthropology a critical tool of prejudices, in particular the racial, and at the same time a means of humanism propulsion «generalized» but not as in the Renaissance era, when it was limited to Western societies, but in the light of experience and the science of human societies past and present. We conclude the model summarizing the characteristics of the Lévi-Straussian analysis. This model presents four outstanding features: it abandons the level of conscious phenomena to privileged the study the unconscious infrastructure; it has the purpose of analysing not terms but the relationships between terms, the relations that unite these terms; it proves that these relations form a system; the model is aimed at the discovery of general laws.

- Lévi-Strauss, Claude, (1978) *Les structures élémentaires de la parenté*, Paris, La Haye, Mouton
- Lévi-Strauss, Claude, (1962) *La pensée sauvage*, Paris, Editions Plon
- Lévi-Strauss, Claude, (2011) *Antropologia și problemele lunii moderne*, Ed. Polirom, București
- <http://tempsreel.nouvelobs.com/culture/20091103.OBS6746/dix-mots-cles-pour-comprendre-claude-levi-strauss.html> (accesat la data de 03 martie 2016)
- www.académie-française.fr/les-immortels/claude-levi-strauss (accesat la data de 22 februarie 2016)
- http://classiques.uqac.ca/collection_methodologie/levi_strauss_claude/levi_strauss.html (accesat la data de 22 februarie 2016)